

Sygn. akt I ACa 456/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Regina Kurek SSA Barbara Baran (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2020 r. w Krakowie na rozprawie
sprawy z powództwa Banku (...) S.A. w W. (poprzednio: (...) Bank S.A. we W.)
przeciwko R. C.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 15 stycznia 2019 r. sygn. akt I C 1648/18

1. zmienia zaskarżony wyrok, nadając mu treść:

„I. uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 15 stycznia 2018 roku, sygn. akt(...)

II. oddala powództwo;

III. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów procesu.”;

2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. nakazuje ściągnąć od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 5.745 zł (pięć tysięcy siedemset czterdzieści pięć złotych) tytułem opłaty od apelacji, od której pozwany był zwolniony.

SSA Regina Kurek SSA Anna Kowacz-Braun SSA Barbara Baran

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Krakowie utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty, wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 15 stycznia 2018 r., sygn. akt (...) zasądził od pozwanego R. C. na rzecz strony powodowej (...) Bank S.A. we W. kwotę 1800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego i przyznał adw. R. W. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 4 428 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej pozwanemu z urzędu.

Jako bezsporne przyjął Sąd, że w dniu 27 maja 2016 r. pozwany zawarł z (...) Bank S.A. z siedzibą we W. umowę pożyczki powtórnej nr(...). Zgodnie z § 1 umowy, Bank udzielił pozwanemu, na jego wniosek, pożyczki w kwocie 111 585,73 zł do dnia 20 maja 2025 r. Oprocentowanie nominalne pożyczki wynosiło 10 % w stosunku rocznym i było stałe, zaś rzeczywista roczna stopa oprocentowania pożyczki wynosiła 10,47 %. Zgodnie z § 2 pkt 7 umowy, od zadłużenia przeterminowanego z tytułu kapitału (rat niespłaconych w terminie bądź w niepełnej wysokości) Bank pobierał odsetki karne, naliczane wg zmiennej stopy procentowej, odpowiadającej odsetkom maksymalnym za opóźnienie, które na dzień zawarcia umowy wynosiły dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie, czyli 14 % w stosunku rocznym. Zgodnie z § 2 pkt 10 umowy, w przypadku braku spłaty w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności, Bank został uprawniony do wezwania pożyczkobiorcy na piśmie do zapłaty zaległych kwot w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki. W przypadku, gdy pożyczkobiorca nie ureguluje należności w powyższym terminie, Bank miał prawo rozwiązać umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

Sąd ustalił, że zadłużenie pozwanego według stanu na dzień 12 grudnia 2017 r. wynosiło 114 897,18 zł, w tym:

- niespłacony kapitał: 105 417,94 zł,
- odsetki umowne naliczone od dnia 20 marca 2017 r. do dnia 25 września 2017 r., naliczone od kwoty kapitału, wg stałej stopy procentowej wskazanej w umowie, z ograniczeniem do odsetek maksymalnych za okres od 20 marca 2017 r. do 25 września 2017 r.: 6 135,72 zł,
- odsetki od należności przeterminowanych od dnia 20 marca 2017 r. do dnia 11 grudnia 2017 r.: 3 343,52 zł.

Pismem z dnia 18 sierpnia 2017 r. strona powodowa wypowiedziała pozwanemu umowę na podstawie wyżej powołanych postanowień umownych wobec nieregulowania przez pozwanego spłat rat należności, ze skutkiem na dzień 25.09.2017 r., stawiając w stan natychmiastowej wymagalności pozostałą do zapłaty kwotę, której wysokość określona została w piśmie łącznie na 114 425,456 zł.

Pismem z dnia 19 października 2017 r. strona powodowa wezwała pozwanego do zapłaty zadłużenia wynikającego z ww. umowy, wynoszącego na dzień sporządzenia pisma 112 762,94 zł, w tym 105 467,94 zł tytułem wymagalnego kapitału.

Korespondencja została odebrana przez pozwanego w dniu 17 listopada 2017 r

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie. Strona powodowa udowodniła bowiem istnienie i wysokość roszczenia, przedkładając umowę pożyczki i pismo wzywające pozwanego do zapłaty a w wyciągu z ksiąg bankowych dokładnie określiła wysokość zadłużenia pozwanego. Sąd zauważył, że w dacie sporządzenia wyciągu zadłużenie było jeszcze niewymagalne. Nie dał wiary twierdzeniom pozwanego, że nie otrzymał on korespondencji w przedmiocie wypowiedzenia umowy i podkreślił, że pozwany nie stawiał się na rozprawę wyznaczoną celem przesłuchania stron, które miało obejmować m.in. ustalenie tej okoliczności. Sąd podkreślił, że powód przedłożył pismo w przedmiocie wypowiedzenia, z którego wynika, że w stosunku do pozwanego została prawidłowo wszczęta

procedura wypowiedzenia oraz przedłożyła wysłane do pozwanego wezwanie do zapłaty, co wskazuje, że pozwany podejmował korespondencję pod adresem zamieszkania.

Sąd nie miał wątpliwości, że powód miał w chwili wniesienia pozwu uprawnienie do wypowiedzenia umowy, które przysługiwało mu zgodnie z § 2 pkt 10 wobec istnienia zadłużenia, wskazanego w wyciągu z ksiąg bankowych nr (...). Wobec powyższego, roszczenie strony powodowej stałoby się i tak wymagalne z dniem doręczenia pozwu pozwanemu, tj. z 26 lutego 2018 r., który zastąpiłby wypowiedzenie. Nadto w tej dacie pozwany miałby możliwość zapoznania się z treścią pisma, zawierającego wypowiedzenie umowy. Z tych względów Sąd Okręgowy utrzymał w całości w mocy wydany uprzednio nakaz zapłaty (art. 496 k.p.c.).

O kosztach procesu orzekł Sąd na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, domagając się jego zmiany i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania za obydwie instancje, lub uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Apelujący zarzucił naruszenie:

- prawa materialnego, tj.:

- art. 75c ust. 1 i 2 prawa bankowego poprzez jego pominięcie i uznanie, że doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu bankowego pomimo braku uprzedniego wezwania pozwanego do zapłaty zgodnie z § 2 ust. 10 umowy kredytowej oraz obowiązywania w/w przepisu prawa bankowego,

- art. 6 k.c. poprzez błędne zastosowanie i przeniesienie na pozwanego ciężaru udowodnienia faktu, z którego powód wywodzi skutki prawne, czyli uznanie, że to pozwany był zobowiązany do wykazania braku otrzymania wezwania do zapłaty zgodnie z § 2 ust. 10 umowy kredytowej i przepisem art. 75c ust. 1 i 2 pr. bank.,

- przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 i 2 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na pominięciu, że wezwanie pozwanego do zapłaty zaległości w terminie 14 dni nastąpiło po wypowiedzeniu umowy przez powoda, czyli sprzecznie z normą z art. 75c ust. 1 i 2 pr. bank., a w konsekwencji błędnym przyjęciu, że powód skutecznie wypowiedział umowę kredytu,

- art. 232 k.p.c. przez przyjęcie, że powód wywiązał się z obowiązku udowodnienia, iż doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, podczas gdy powód nie próbował nawet wykazać przesłania pozwanemu wezwania do zapłaty zgodnie z § 2 ust. 10 umowy kredytowej i przepisem art. 75c ust. 1 i 2 pr. bank.,

- art. 230 k.p.c. poprzez pominięcie, że powód w sposób konkludentny (nie kwestionując tego faktu w procesie) przyznał, iż nie wysłał pozwanemu wezwania do zapłaty zgodnie z § 2 ust. 10 umowy kredytowej i przepisem art. 75c ust. 1 i 2 pr. bank.

W uzasadnieniu apelacji pozwany rozwinął powyższe zarzuty, zwracając uwagę na znaczenie art. 75c prawa bankowego jako przepisu, który miał skutkować dalej idącą ochroną konsumenta poprzez nałożenie na banki dodatkowych obostrzeń przy wypowiedzaniu umów kredytowych. O ile powód wykazał, że złożył pozwanemu oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej, to nie wykazał, by wypowiedzenie poprzedził wezwaniem pozwanego do dobrowolnej spłaty zaległości w rozumieniu wyżej wymienianych przepisów. Pismo z dnia 19 października 2017 r. nie może być uznane za wezwanie do zapłaty w rozumieniu art. 75c pr. bank., bowiem zostało wysłane do pozwanego w kilka miesięcy po wysłaniu pisma zawierającego wypowiedzenie umowy kredytowej. Nie doszło zatem do skutecznego rozwiązania umowy między stronami a wierzytelność dochodzona pozwem nie uzyskała statusu wymagalnej. Powództwo w całości było przedwczesne.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. Powód podniósł, że ewentualne zaniechanie procedury związanej z zaproponowaniem pozwanemu restrukturyzacji zadłużenia, biorąc pod uwagę to, że pozwany nie spłaca od kilku lat zadłużenia, nie miałyby wpływu na stan faktyczny sprawy i prawa pozwanego.

Sąd Apelacyjny – podobnie jak Sąd Okręgowy - przyjął za bezsporne okoliczności dotyczące zawarcia umowy z dnia 27 maja 2016 r., warunków udzielonej pożyczki oraz postanowień zawartych w § 2 pkt 10 umowy.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia Sądu I instancji, że:

- pismem z dnia 18 sierpnia 2017 r. powód skierował do pozwanego oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem na dzień 25 września 2017 r., stawiając w stan natychmiastowej wykonalności kwotę wymienioną w tym piśmie,

- pismem z dnia 19 października 2017 r., odebranych przez pozwanego w dniu 17 listopada 2017 r., powód wezwał pozwanego do zapłaty kwot wymienionych w tym piśmie, tj. 112 762,94 zł, w tym 105 467,94 zł wskazane jako kapitał.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest zasadna.

Ustawodawca przewidział w art. 75c ust.1 i 2 pr. bank. procedurę, która powinna poprzedzać wypowiedzenie przez bank umowy kredytu: procedura ta ma charakter upominawczy. Przepis powyższy obowiązywał w chwili zawarcia przez strony umowy a jego treść została w zasadzie powtórzona w § 2 ust. 10 umowy. Niewątpliwie na pozwanym spoczywał obowiązek spłaty zaciągniętej kwoty. Wymieniony wyżej przepis prawa bankowego nie pozwala jednak na swobodne wypowiedzenie umowy kredytowej bez uprzedniego zastosowania procedury w tym przepisie wskazanej. Najpierw zatem trzeba doręczyć kredytobiorcy wezwanie, określone w art. 75c ust. 1 i 2 pr. bankowego, następnie odczekać do upływu terminu wskazanego w wezwaniu (nie może być krótszy, niż 14 dni roboczych) i dopiero po upływie tego terminu bank może złożyć wobec kredytobiorcy oświadczenie woli w kwestii wypowiedzenia umowy kredytowej. Przewidziana w art. 75c możliwość restrukturyzacji (o ile taki wniosek byłby złożony i o ile restrukturyzacja co do zasady wchodzi w grę) nie obliguje oczywiście banku do tego, by na restrukturyzację przystać, ale w sytuacji, gdyby po prawidłowym poinformowaniu kredytobiorcy o takiej możliwości (o czym mowa w ust. 2 tego przepisu) wniosek taki został złożony, należy wniosek taki rozpatrzyć (ust. 3-5 art. 75c).

§ 2 ust. 10 umowy między stronami obligował Bank – już na zasadzie indywidualnych uzgodnień z pozwanym – do stosownego upomnienia a następnie odczekania 14 dni roboczych, zanim złoży oświadczenie o wypowiedzeniu umowy.

Nie było w niniejszej sprawie sporu co do tego (powodowy Bank nie sformułował nawet takiego twierdzenia), że Bank nie skierował do pozwanego przed wypowiedzeniem umowy wezwania, o jakim mowa w § 2 ust. 10 umowy czy w art. 75c ust. 1 i 2 pr. bank. Jedyne wezwanie do zapłaty, określone jako „przedsądowe”, datowane na 19 października 2017 r., zostało wysłane do pozwanego już po wysłaniu doń oświadczenia o wypowiedzeniu umowy (datowanego na 18 sierpnia 2017 r.). Nie można zatem przyjąć, by strona powodowa dopełniła wymogów, nałożonych nie tylko przepisem prawa bankowego, ale i postanowieniami umowy między stronami.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie stoi na stanowisku, że skutkiem niedochowania przez bank przewidzianej w art. 75c procedury jest nieważność wypowiedzenia umowy (art. 58 § 1 k.c.). Podobny pogląd wyrażony został m.in. w wyrokach: Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 stycznia 2019 r., sygn. V ACa 93/18, Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 maja 2019 r., sygn. I ACa 833/18). Na takim stanowisku stanął też Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 8 listopada 2019 r., sygn. I ACa 1213/18). Nie można też przyjąć wobec wymogu zastosowania tej procedury, by wniesienie pozwu zastąpiło wypowiedzenie umowy (tak też Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 17 stycznia 2020 r., sygn. akt I ACa 205/19, czy Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 21 marca 2019 r., sygn. V ACa 609/18). W ostatnim z wymienionych orzeczeń Sąd Apelacyjny w Gdańsku podkreślił także, że wypowiedzenie umowy kredytowej stanowi bardzo dotkliwe dla kredytobiorców uprawnienie kształtujące

banku czy też kasy oszczędnościowo-kredytowej, bo jego wykonanie może doprowadzić do zakończenia tego stosunku przed pierwotnie ustalonym okresem spłaty kredytu. W związku z tym nie może być ono wykonane w sposób nagły, zaskakujący dla kredytobiorcy, nawet jeśli istnieją podstawy do jego podjęcia zgodnie z treścią umowy kredytowej. W tej sytuacji wypowiedzenie tejże umowy nie powinno być traktowane jako zaskoczenie dla kredytobiorcy i winno być poprzedzone odpowiednimi wezwaniami kredytobiorcy do zapłaty. Temu właśnie służy procedura przewidziana w art. 75c ustawy Prawo bankowe. Temu też służył § 2 ust. 10 umowy stron.

W konsekwencji nie można przyjąć, że doszło do definitywnego rozwiązania stosunku umownego ani że wierzytelność banku, dochodzona w sprawie, jest wymagalna. Wyciąg z ksiąg bankowych, sporządzony według stanu na dzień 12 grudnia 2017 r. pozostaje w tej sytuacji bez znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Z powyższych względów zaskarżony na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. wyrok uległ zmianie, w ramach której należało uchylić nakaz zapłaty i oddalić powództwo i w konsekwencji zmienić także rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Skoro bowiem powód przegrał proces w I instancji, winien zwrócić pozwanemu koszty procesu.

O kosztach postępowania – tak w zmienianym wyroku, jak i w odniesieniu do kosztów postępowania apelacyjnego, orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca winna zwrócić wygrywającemu koszty niezbędne do celowej obrony. Na koszty należne pozwanemu składa się wynagrodzenie reprezentującego go pełnomocnika, obliczone stosownie do wartości przedmiotu sporu.

Pozwany był reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, jednakże ma tu miejsce sytuacja, w której do pokrycia kosztów procesu zobowiązana jest przegrywająca strona. W takim wypadku wynagrodzenie winno być zasądzone na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, wg stawek adekwatnych dla wartości przedmiotu sporu.

Sąd Apelacyjny błędnie wskazał na stawkę, określoną dla pełnomocnika z urzędu w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, zamiast stawki z Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., co może być skorygowane w drodze ewentualnego zażalenia na rozstrzygnięcie o kosztach.

Na podstawie art. 113 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych powód jako strona przegrywająca został obciążony opłatą od apelacji, od której pozwany był zwolniony.

SSA Barbara Baran SSA Anna Kowacz-Braun SSA Regina Kurek